

हेटौंडा राजपत्र

हेटौंडा उपमहानगरपालिकाद्वारा प्रकाशित

खण्ड: ७

संख्या: २

मिति: २०८०।०७।१५

भाग- ३

हेटौंडा उपमहानगरपालिकाले बनाएको तल लेखिए बमोजिमको कार्यविधि सर्वसाधारणको जानकारीको लागि प्रकाशन गरिएको छ ।

हेटौंडा उपमहानगरपालिका विद्यालय बस सञ्चालन निर्देशिका, २०८०

प्रस्तावना:

हेटौंडा उपमहानगरपालिका क्षेत्रभित्र सञ्चालन भएका शिक्षण संस्थाहरूले विद्यार्थीहरू ओसारपसार गर्ने उद्देश्यले सञ्चालनमा ल्याएका साधनहरूले दिने यातायात सेबालाई सुरक्षित, आरामदायी र भरपर्दो बनाउन वाञ्छनीय भएकोले स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा १०२ ले दिएको अधिकार प्रयोग गरी हेटौंडा उपमहानगरपालिका नगर कार्यपालिकाले यो कार्यविधि तर्जुमा गरी लागू गरेको छ ।

१. संक्षिप्त नाम र प्रारम्भ:

(१) यस निर्देशिकाको नाम "हेटौंडा उपमहानगरपालिका विद्यालय बस सञ्चालन निर्देशिका, २०८० रहेको छ ।

(२) यो निर्देशिका नगर कार्यपालिकाबाट स्वीकृत भएको मितिदेखि लागू हुनेछ ।

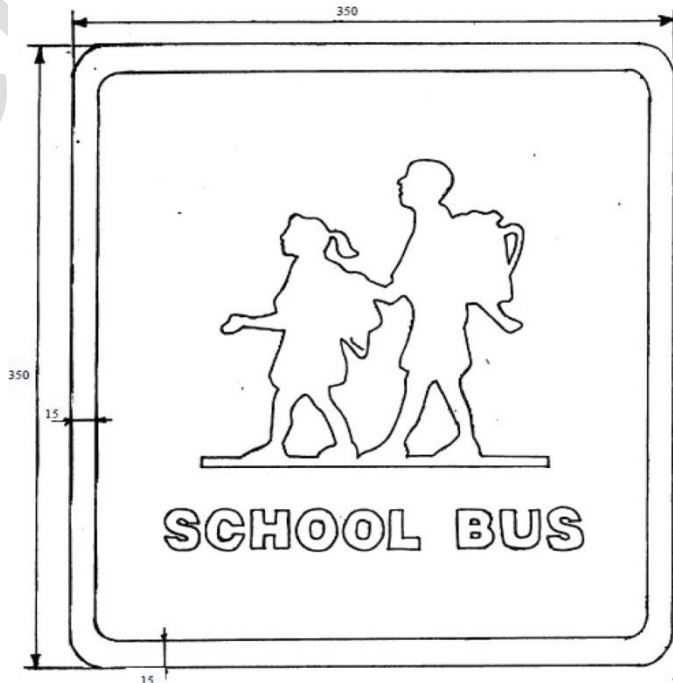
२. परिभाषा: विषय वा प्रसङ्गले अर्को अर्थ नलागेमा यस निर्देशिकामा,

- (क) "ऐन" भन्नाले स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ लाई सम्झनुपर्छ ।
- (ख) "उपमहानगरपालिका" भन्नाले हेटौँडा उपमहानगरपालिकालाई सम्झनुपर्छ ।
- (ग) "प्रमुख" भन्नाले हेटौँडा उपमहानगरपालिकाको नगर प्रमुखलाई सम्झनुपर्छ ।
- (घ) "उपप्रमुख" भन्नाले हेटौँडा उपमहानगरपालिकाको नगर उपप्रमुखलाई सम्झनुपर्छ ।
- (ङ) "प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत" भन्नाले हेटौँडा उपमहानगरपालिकाको प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतलाई सम्झनुपर्छ ।
- (च) "विद्यालय बस" भन्नाले सामुदायिक, संस्थागत वा अन्य निकायबाट सञ्चालित शिक्षण संस्थाहरूले विद्यार्थीहरू ओसारपसार गर्न प्रयोगमा ल्याएका आफ्नै वा भाडामा लिई सञ्चालन गरेका सवारी साधनलाई सम्झनुपर्छ । सो शब्दले माइक्रोबस, मिनिबस, भ्यान समेतलाई जनाउँदछ ।

३. विद्यालय बसको मापदण्ड: विद्यालयले आफ्नो विद्यार्थीहरूको सुरक्षित किसिमले ओसारपसार गराउन सञ्चालन गर्ने विद्यालय बस निम्न अनुसारको मापदण्डको हुनुपर्नेछ:

(१) विद्यालय बसको पहिचान निम्न मापदण्ड अनुसारको हुनुपर्नेछ:

- (क) विद्यालय बसको बाहिरको रंग पहेंलो (Golden Yellow) हुनुपर्नेछ ।
- (ख) विद्यालय बसको अगाडि र पछाडि "School Bus" कालो रंगले लेखिएको हुनुपर्नेछ ।
- (ग) विद्यालयले भाडामा लिएको भए विद्यालयको नाम सहित "On School Duty" लेखिएको व्यानर वा बसको अगाडि र पछाडि देखिने गरी "School Bus" लेखिएको प्लेट हुनुपर्नेछ ।
- (घ) विद्यालय परिचय खुल्ने गरी १५० मि.मी. उचाइको गोल्डेन ब्राउन रंगमा विद्यालयको नाम दुबैपट्टी झ्यालको तह (Level) भन्दा तल लेख्नुपर्नेछ । साथै विद्यालयको ठेगाना र फोन नम्बर पनि उल्लेख हुनुपर्नेछ ।
- (ङ) विद्यालय बसमा कालो रंगमा बसको अगाडि र पछाडि निम्न 'विद्यालय बसको चिन्ह' लेखिएको हुनुपर्नेछ ।

(२) विद्यालय बसले निम्न अनुसारको भौतिक मापदण्ड पूरा गरेको हुनुपर्नेछ:

- (क) आपतकालीन ढोका (Emergency Exit): सबै विद्यालय बसहरूमा पछिल्लो आधा भागको देब्रेतिर (Emergency Exit) को व्यवस्था हुनुपर्नेछ । यसका साथै बसको पछिल्लो भागमा हुने Emergency Exits Breakable Glass को हुनुपर्नेछ । Emergency Exit को तल्लो तह (Level) लेभल बसको भूईँ सरहको र माथिल्लो लेभल झ्यालको माथिल्लो तह बराबरको हुनुपर्नेछ ।
- (ख) सुरक्षा: विद्यालय बस चलेको अवस्थामा सम्पूर्ण ढोका तथा Emergency Exit हरू बन्द गर्ने व्यवस्था गरी विद्यार्थीहरूको यात्रालाई सुरक्षित बनाउनुपर्नेछ ।
- (ग) झ्यालको ग्रील: विद्यालय बसको झ्यालमा कम्तिमा तीनवटा Horizontal Round Metal/Round Aluminum Tube को ग्रील विद्यालय बसको दुवै झ्यालमा लगाएको हुनुपर्नेछ ।
- (घ) प्राथमिक उपचार बाकस: विद्यालय बसमा देखिने ठाउँमा प्राथमिक उपचार बाकस (First Aid Kit) को व्यवस्था हुनुपर्नेछ ।
- (ङ) अग्नि नियन्त्रण उपकरण: बसमा देखिने ठाउँमा अग्नि नियन्त्रण उपकरण (Fire Extinguisher) राखिएको हुनुपर्नेछ ।
- (च) फोहरको व्यवस्था: प्रत्येक विद्यालय बसमा अनिवार्य रूपमा फोहर फ्याँक्ने टोकरी राखिएको हुनुपर्नेछ ।
- (छ) बसको ढोकाको चुकुल (Door Lock): बसको ढोकामा भरपर्दो चुकुल प्रणाली भएको हुनुपर्नेछ ।
- (ज) बसको प्राविधिक जाँचपास सार्वजनिक सवारी साधन सरहको हुनुपर्नेछ ।
- (झ) झ्यालको सिसा: झ्यालको सिसामा कुनै पनि किसिमको रंग लेपन नगरी पारदर्शी हुनुपर्नेछ ।
- (ञ) बसको प्रवेशद्वार: विद्यालय बसको प्रवेशद्वारको सबैभन्दा तल्लो सिंढी जमिनमाथि ३०० मि.मी. भन्दा बढी हुनुहुँदैन ।
- (ट) बसको सिटहरूको अवस्था: बसको सिटहरूको अवस्था दुरुस्त हुनुपर्ने वा सिटको कुनैपनि भागबाट तिखो वा धारिलो वस्तु बाहिर निस्किएको हुनुहुँदैन ।
- (ठ) स्कूल ब्याग तखता: स्कूल ब्याग सुरक्षित किसिमले राख्नका लागि बसभित्र स्कूल ब्याग तखताको व्यवस्था हुनुपर्नेछ ।
- (ड) बस सिटको रेखांकन (Layout): सम्पूर्ण सिटहरू अगाडि फर्किएको (Forward Facing) हुनुपर्नेछ । चढ्ने ओर्लने सिंढी (Step Well) को छेउको सिटको अगाडि उचित किसिमको छेकवारको व्यवस्था हुनुपर्नेछ ।

४. विद्यालय बस परिचालक: विद्यालय बसमा परिचालकको व्यवस्था हुनुपर्नेछ ।

५. सिट संख्या र बसको क्षमता: विद्यालय बसले बसको सिट संख्या अनुसार देहायको संख्यामा विद्यार्थीको ओसारपसार गर्न पाउने छन् :

(क) १२ वर्षभन्दा मुनिका विद्यार्थीहरूलाई बसको सिट क्षमताभन्दा १.५ गुणा विद्यार्थी ओसारपसार गर्न सकिनेछ ।

(ख) १२ वर्षभन्दा माथिका विद्यार्थीहरूको हकमा सिट क्षमता बराबरको संख्यामा मात्र विद्यार्थी राख्नुपर्नेछ ।

६. विद्यालय बसमा विद्यार्थीहरूको विवरण:

(क) प्रत्येक विद्यार्थीहरूका लागि बसको नम्बर, रुट र बिसौनी उल्लेख गरेको विद्यार्थीको तस्विर सहितको परिचयपत्र जारी गरेको हुनुपर्नेछ ।

(ख) बस चालकले विद्यार्थीहरूको पूर्ण विवरण सहितको सूची राख्नुपर्नेछ ।

(ग) सूचीमा विद्यार्थीको नाम, ठेगाना, कक्षा, रक्त समूह, रोक्नुपर्ने बिसौनी उल्लेख हुनुपर्नेछ ।

(घ) बसमा बस सञ्चालनको मार्ग तालिका तथा समय सारिणी टाँस गरेको हुनुपर्नेछ ।

७. बसको गति सिमित हुनुपर्ने: विद्यालय बस कुनै पनि किसिमले अधिकतम ४० कि.मि. (चालिस किलोमिटर) प्रतिघण्टा भन्दा बढी गतिमा चलाउन पाइनेछैन ।

८. स्टप चिन्ह (Stop Sign): बसको परिचालकले चाहिएको बेलामा विद्यार्थीहरूलाई ओराल्ने, चढाउने वा बाटो काट्ने प्रयोजनका लागि चाहिने ट्राफिक चिन्ह (Stop Sign) बस भित्र राखिएको हुनुपर्नेछ ।

९. धुम्रपान तथा मध्यपान गर्न नपाइने: विद्यालय बसमा कसैले पनि धुम्रपान तथा मध्यपान गर्न पाइनेछैन ।

१०. बालश्रम निषेध: विद्यालय बस सञ्चालनार्थ कुनै प्रकारको बालश्रम प्रयोग गर्न पाइनेछैन ।

११. विद्यालय बस चालक तथा परिचालक सम्बन्धी व्यवस्था:

(क) विद्यालय बसका चालक तथा परिचालक सम्बन्धी योग्यता वा अन्य मापदण्ड प्रचलित ऐन, नियम अनुसार हुनेछ ।

(ख) विद्यालय बसका चालक तथा परिचालकले सम्बन्धित विद्यालयले तोके बमोजिमको पोशाक र परिचयपत्र अनिवार्य लगाउनु पर्नेछ ।

१२. विद्यालयको दायित्व:

(क) अनुभवी चालकको व्यवस्था गर्ने ।

(ख) प्रत्येक विद्यार्थी एवं चालकलाई जान्ने गरी सामान्य ट्राफिक नियमका बारेमा समय समयमा जानकारी गराउनु पर्नेछ ।

(ग) विद्यालय बसको सार्वजनिक सवारी साधन सरह जाँचपास गराउनुपर्नेछ ।

(घ) विद्यालयले भाडाका बस लिंदा नियमित रुट (बाटो) बाहेक सञ्चालन गर्नु परेमा अनिवार्य रूपमा पटके रुट (बाटो) इजाजत लिएको हुनुपर्नेछ ।

(ङ) विद्यालयले विद्यार्थी ओसारपसारमा प्रयोग हुने प्रत्येक स्कुल बसको यातायात व्यवस्था कार्यालयमा दर्ता गराई अद्यावधिक गराउनुपर्नेछ ।

(च) बस सेवा सम्बन्धी गुनासो सुन्ने व्यक्तिको नाम र टेलिफोन नम्बर लेखेको हुनुपर्नेछ ।

१३. सवारी चालकको दायित्वः

- (क) सवारी चालक अनुमतिपत्र र सवारी साधनसँग सम्बन्धित सबै किसिमका कागजातहरू (सवारी दर्ता प्रमाणपत्र, बाटो इजाजतपत्र, सवारी जाँचपासपत्र) साथमा राख्नुपर्नेछ ।
- (ख) तोकेबमोजिमको पोशाक र परिचयपत्र लगाएको हुनुपर्नेछ ।
- (ग) चालकले कुनै पनि अन्य यात्रु, मालसामान र अनावश्यक व्यक्ति बोक्न पाइने छैन ।
- (घ) चालकले ट्राफिक नियमको पालना गर्नुपर्नेछ ।
- (ङ) सडकमा सवारी चलाउँदा अत्यावश्यक सेवाका सवारीसाधनलाई प्राथमिकता दिनुपर्नेछ ।
- (च) चालकले सदैव एकजना परिचालक साथमै लिइ हिंड्नुपर्नेछ ।
- (छ) चालकले कुनै अभिभावक विद्यार्थी लिन नआएमा विद्यालयको जिम्मा लगाउनुपर्नेछ ।
- (ज) सवारी चलाएको अवस्थामा मोबाईल वा इयरफोनको प्रयोग गर्न पाइने छैन ।
- (झ) कुनै पनि यौनजन्य दुर्व्यवहार हुन सक्ने गतिविधि नगर्ने नगराउने ।

१४. अभिभावक र विद्यार्थीको दायित्वः

(१) अभिभावक दायित्वः

- (क) सडक सुरक्षाका लागि अभिभावक र विद्यार्थी दुवैको बराबरी जिम्मेवारी हुनेछ ।
- (ख) विद्यालयले तोकेको बिसौनी र समयमा अभिभावकले विद्यार्थीहरूलाई पुर्याउनु तथा ल्याउनु पर्नेछ ।
- (ग) पूर्व प्राथमिक तहका विद्यार्थीहरूको हकमा अभिभावकले वैकल्पिक व्यक्तिलाई विद्यार्थी पुर्याउन तथा लिन पठाउँदा परिचय खुल्ने प्रमाण दिएर पठाउनु पर्नेछ ।
- (घ) चालकले सवारी नियम तथा यस निर्देशिका विपरित सवारी चलाएको पाइएमा अभिभावकले तुरुन्त विद्यालय प्रशासन र नजिकको प्रहरीलाई खबर गर्नुपर्नेछ ।
- (ङ) अभिभावकले चालकसँग अनावश्यक विषयमा कुर गर्ने र प्रभावमा पार्नु हुँदैन ।
- (च) अभिभावकले अन्य विद्यार्थीलाई प्रभावमा पार्ने, अनावश्यक चासो राख्नु हुँदैन ।

(२) विद्यार्थीहरूको दायित्वः

- (क) आफू यात्रा गर्ने सवारी साधनमा फोहर नगर्ने, आपसमा मिलेर वस्ने, इयालबाट फोहर नफाल्ने र चालकसँग भद्र व्यवहार गर्ने दायित्व सम्बन्धित विद्यार्थीको हुनेछ ।
- (ख) चालकले सवारी नियम उल्लंघन गरेको देखेमा तुरुन्त विद्यालय प्रशासन वा नजिकको प्रहरीलाई खबर गर्नुपर्नेछ ।
- (ग) ट्राफिक संकेत सम्बन्धी जानकारी राखी सवारी नियम पालना गराउन सम्बन्धित पक्षलाई सचेतना जगाउन मार्ग दर्शकको भूमिका निर्वाह गर्ने ।

१५. अनुगमन: (१) यो निर्देशिका पालना गरे नगरेको विषयमा हेटौँडा उपमहानगरपालिका वा मातहतका कार्यालयहरू वा अधिकार प्रत्यायोजन भएका निकायहरूले अनुगमन गर्नेछन् ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम गरिएको अनुगमनबाट यो निर्देशिकामा भएको प्रावधान र अन्य प्रचलित कानून बमोजिमको मापदण्ड तथा शर्तहरू पूर नगरेको पाइएमा प्रचलित कानूनमा भएको व्यवस्था बमोजिम कारवाही गर्ने तथा कारवाहीको लागि सिफारिस गर्न सक्नेछ ।

१६. विविध:

(क) निर्देशिका कार्यान्वयन गर्ने सिलसिलामा कुनै द्विविधा देखिए नगर कार्यपालिकाको निर्णय अन्तिम हुनेछ ।

(ख) निर्देशिकामा भएको व्यवस्थाहरू उल्लंघन गरिएको पाइएमा सवारी तथा यातायात व्यवस्था ऐन, नियम अनुसार कारवाही हुनेछ ।

(ग) यो निर्देशिका अन्य कुनै प्रचलित कानूनसँग बाझिएको हकमा बाझिएको हदसम्म यो निर्देशिकाको प्रावधान अमान्य हुनेछन् ।

आज्ञाले
शिवराज चौलागाईं
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत